

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Virtvtes Theologicæ. Libro Triplici Fidei, Spei, & Charitatis materias expono

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Caput 3. De fidei necessitate

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80695](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80695)

CAPVT III.

De fidei necessitate.

⁹ *Fides quo-
cumque ti-
que ad gra-
tia, & glo-
ria neces-
saria fuit
nece-
ssitate
medij.*
Si fides accipitur pro ipso actu credendi ex-
plicito aliquod supernaturale obiectum,
omnibus vñum rationis habentibus quocum-
que tempore, ad gratiam & gloriam conse-
quendam fuit necessaria necessitate, medijs, seu
fidei necessitate, id est, quia prætermissa salus obtineri non
potuit in vñlo euentu, etiam si inculpabiliter
prætermittitur. Quia ad *Hebr.* 11. dicuntur
Accedentes ad Deum oportet credere & in Tri-
dentrino scilicet 6. c. 8. sine fide nulli vnquam iusti-
ficationem contigisse asseritur. Becan. c. 1. 2. qu.
1. 2. 5. Bannes. 2. 2. qu. 2. a. 8. dubi. concl. 1. Valent.
2. 2. d. 1. q. 2. p. 2. Laym. 1. 2. tr. i. c. 8. n. 3.

¹⁰ *Dapizati
in infans,
fidei adulti
non possunt
gratia sine
fidei actu
adipisci.*
Principium omnis meriti est actus fidei su-
pernaturalis, ideoque baptizati in infantia
nequeunt facti adulti abique supernaturalis
fidei actu gloriam adipisci. Quia adulti ne-
queunt ob sola Christi Domini merita glo-
riam consequi, sed propriis quoque meritis in-
digerent. Vnde si puer statim ac ad annos discre-
tionis peruenit, moriatur, ad diuinam perti-
net providentiam, vel ut interius illustretur
vel ab aliquo ei ita fidei mysteria proponan-
tur, ut credere possit. D. Tho. in 3. dist. 25. q. 2. a.
1. quæstion. 1. Valent. 2. 2. d. 1. quæst. 2. p. 2. c. 3.
concl. 1.

¹¹ *Fides im-
plicita
Christi post
Adami la-
psum neces-
saria fuit ne-
cessitate
medij.*
Post Adami lapsum semper fuit necessaria
necessaria necessitate medijs ad gratiam & glo-
riam consequendam, fides saltem implicita
Christi tanquam mediatoris, ac Redemptoris,
cuius meritis hæc erant assequenda. Quia in
multis Sacra Scriptura locis fides in Chri-
stum omnibus tanquam ad salutem necessaria
commendatur. Laym. 1. 2. tr. 1. c. 9. num. 1. Sylui.
2. 2. q. 1. a. 10. concl. 3. Loca autem Sacra pagi-
næ inuenies ad Rom. 3. 4. & 5. ad Co-
rim. 10.

¹² *Quæ sunt
post Christi
aduentum ad
gratiam, &
gloriam ne-
cessitate
medij cre-
dere neces-
saria.*
At post Christi Domini aduentum & suffi-
cientem Euangelij promulgationem ad pri-
mam, & vltimam salutem, ad gratiam scilicet,
& gloriam necessitate medijs credere explicite
necessum est, in primis, Deum esse, nam qui
tendit in finem, debet illum præcognoscere:
sed finis est visio Dei remuneratoria: Ergo de-
bemus credere, Deum esse, remuneratoremque
existere. Deinde Trinitatis mysterium: quia fū-
damentum nostræ salutis est, & sine huius my-
sterij cognitione nequit Christus Domini sa-
tis agnosci, ut pote qui est Patris æterni Filius,
& Spiritus sancti virtute conceptus. Denique
mysterium Christi, nempe Christum esse ve-
rum hominem, mortuum esse, ac resurrexisse
pro totius humani generis salute. Ratio est
voluntas, ac dispositio Dei, qui posuit Chri-
stum tanquam fundamentum nostræ salutis,
cum per ipsum saluati, & liberati sumus. Si
enim explicita fides horum mysteriorum non
esset adultis necessaria ad salutem medium,
sequeretur posse nunc aliquem in lege Mosai-
ca saluati, ut si Iudæus inuincibiliter ignoret
fidem Euangelicam, seruet legem Mosaicam
quæ implicite fidem Christi continet. D. Th.
E. Job. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

2. 2. q. 2. a. 5. 7. & 8. D. Bonauent. in 1. dist. 25. a.
1. q. 2. Sylui. 2. 2. q. 2. a. 7. concl. 6. Malder. 2. 2. qu.
2. a. 5. 7. 8. Lorca ibi, q. 2. a. 8. d. 2. 2. memb. 2. n.
4. Becan. 2. 2. c. 1. 2. q. 3. nu. 2. Filliuc. tr. 2. 2. nu. 23.
Reginal. lib. 17. n. 18.

Fides actualis non solum necessaria est ne-
cessitate medijs, verum etiam necessitate præ-
cepti. Quia quilibet tenetur medium sibi ad
salutem necessarium assumere. Vnde Mar. ult.
Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit:
qui vero non crediderit, condemnabitur. Porro
fidei præcepta in vniuersum ad quinque re-
ducuntur. Primum, est affirmatiuum sciendites
fidei. Secundum, credendi certos quosdam fidei
articulos. Tertium est negatiuum, quo præci-
pitur, ut à rebus fidei non dissentiamus.
Quartum pertinet ad actum externum est
affirmatiuum quo imperamur, in aliquo casu
res fidei confiteri. Quintum negatiuum, quo
prohibemur nūquam fidem denegare. Bonac.
10. 2. d. 3. q. 2. p. 2. num. 7. Filliuc. tr. 2. 2. n. 3. &
omnes.

¹³ *Actualis
fides neces-
sitate
præcepti.*
Ex præcepto Ecclesiastico omnes fideles te-
nentur scire, ac credere mysteria in Apostolo-
rum Symbolo contenta. Quia omnes hi prima
fidei rudimenta dicuntur, quæ publicè recum-
feruntur in Ecclesia, & credenda omnibus
proponuntur quasi explicite scienda. Verum
fidei articuli possunt sciri tripliciter. Primo se-
cundum substantiam, id est, secundum gene-
ralem significationem vocum, quæ in eo arti-
culo continentur, ut substantia articuli Tri-
nitatis est Deum esse Patrem, & Filium, &
Spiritum sanctum, & hos non esse tres Deos,
sed vnum. Secundo, possunt sciri secundum
eam declarationem quæ communiter habetur
in Catechismis, præsertim Romano. Tertio,
possunt sciri secundum difficultates, quæ
communiter circumferri assolent circa il-
los, ut possit sufficiens ratio reddi eorum,
quæ creduntur, præsertim contra hæreticos.
Omnes fideles tenentur contenta in Symbo-
lo scire secundum substantiam. Pastores vero,
Confessarii, & concionatores, secundo modo
scire obligantur: Episcopi vero & Prælati te-
nentur, etiam tertio modo scire. Quia
debent esse parati ad reddendam rationem
eius fidei, quæ in omnibus residet. D. Thom. 2. 2.
quæstion. 2. artic. 5. Filliuc. tr. 2. 2. nu. 14. Re-
ginal. lib. 17. num. 18. & 19. Clauis Regia libr.
2. capit. 9. numer. 15. Nauar. summ. capit.
11. numer. 22. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 6. quæstion. 2.
& alij

¹⁴ *Tenentur
scire ac cre-
dere myste-
ria in Sym-
bolo Apo-
stolorum
expressa.*
Tententur fideles necessitate præcepti, postquā
ad rationis vñum peruenierint, scire substan-
tiam Sacramentorum, quæ recipere obligan-
tur, nempe Baptismi, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ.
Matrimonium vero inire volens, vel ad Or-
dines ascendere, tenetur nosse Sacramen-
tum, quod curat recipere. Idemque multi
de Confirmatione ac Extrema Vñctio-
ne affirmant. Præterea tenentur præcepta
Decalogi, & Ecclesiæ scire. Quia tenentur illa
observare. Tenentur etiam scire Oratio-
nem Dominicam. Quia vniuersa à Deo
postulanda in ea continentur. Attamen non
tenentur ex aliquo speciali præcepto memo-
riter scire præfatos articulos, vel præcepta
eo ordine, vel eisdem verbis, quibus pro-
ponuntur.

¹³ *Actualis
fides neces-
sitate
præcepti.*

¹⁴ *Tenentur
scire ac cre-
dere myste-
ria in Sym-
bolo Apo-
stolorum
expressa.*

¹⁵ *Necessitate
præcepti te-
nemur scire
quot sint
Sacramenta,
Præcepta
Decalogi,
& Ecclesiæ
&c.*

COBAR
Mor.
VIIII
IV
6

4 Theologiæ Moralis. Lib. XLVII.

ponuntur. Sed sufficit illa quoad substantiam callere, ita tamen, ut si de illi interrogentur, recte respondeant, illaque de bito tempore feruent. Eset autem veniale graue, non mandare memoria Symbolum Apostolorum, & Orationem Dominicam. Ideoque addiscendum est Symbolum, & Oratione Dominica in ea lingua, quam quisque intelligit, nam scire ea memoriter, & non intelligere, nescire est. Azor. 10. l. 1. c. 6. q. 3. Sanch. l. 1. Decal. c. 2. nu. 16. Manu. 10. l. 1. sum. c. 8. n. 1. Filiuc. 17. 21. n. 37. & alij.

26
Quos articulos scire debeant rudis secundum substantiam.

Rudes debet necessario aliquos articulos explicitè dignoscere saltem secundum substantiam, ut Deum esse remuneratorem supernaturaliter, Dei Filium esse incarnatum, & mortuum, Deum esse trinum eo modo quo in signo Crucis exprimitur. Quia eorum fides necessaria est necessitate mediij. Si quis vero sit tam hebes, ac obtusus ingenio, ut nequeat articulos omnes capere secundum substantiam, ratione impotentia excusabitur, si tantum implicitè credat. Unde sufficit ut hi semel assensum explicitè exhibuerint articulis ad salutem necessariis, dum sibi proponebantur à Confessario, vel ab alio. Quia dicuntur fidei articulos noscere, quantum ipsorum, fert capacitas. Aliud enim est explicitè credere, & aliud explicitè scire: ita ut interrogatus quis sciat rationem reddere: primum enim est necessarium sola præcepti necessitate, Regim. lib. 17. numer. 18. Azor. tom. 1. lib. 8. c. 6. q. vltim. Sanchez lib. 2. Decal. cap. 2. num. 17. & 18. Valent. 2. 2. d. 1. q. 2. pun. 4. Malder. 2. 2. question. 2. artic. 7. Becan. 2. 2. capit. 12. numer. 14. Medina Instru. lib. 1. capit. 14. Paragraph. 2. Diana part. 3. tract. 5. resol. 46.

17
Præceptum credendi res fidei partim est naturale, partim est diuinum, partim est artificiale, &c.

Porro præceptum credendi res fidei partim est naturale, quatenus ad ea obiecta refertur, quorum fides est necessaria mediij necessitate. Partim est diuinum positum respectu obiectorum, quorum fides tantum necessaria est ex præcepto, quia habet vim obligandi ex præcepto Dei, & mera ipsius voluntate. Partim etiam est Ecclesiasticum respectu obligationis, quia fideles tenentur memoriter addiscere Symbolum, & præcepta Ecclesiae. Sanch. lib. 2. Decal. cap. 2. num. 13. Filiuc. tract. 22. num. 18. 49. & 50. Azor. 10. l. 1. c. 7. quest. 1. Banes 2. 2. q. 2. a. 8. dub. 2.

18
Obligatio hæc est sub culpa leui.

Deducitur obligationem hanc esse sub culpa lethali. Quia est in re grauissima, ac valde ad salutem necessaria. Unde præfata ignorans est in peccato mortali, nisi ignorantia vel impotentia excusetur. Tolet. lib. 4. capit. 2. numer. 10. Nauar. c. 11. n. 22. Angel. verb. Scientia, num. 1.

19
Inter fideles non datur inuincibilis ignorantia eorum, quæ explicitè credere tenentur.

Inter fideles non datur inuincibilis ignorantia à peccato excusans fidei mysteriorum, quæ explicitè credere tenentur. Quia passim in Ecclesia mysteriorum horum tractatio circumfertur, ac solemnè ritu ea celebrantur. D. Tho. 1. ad Tim. 11. lect. 4. D. Bonau. in 3. dist. 25. a. 1. q. 3. Non tamen repugnat posse dari apud aliquem rusticum in particulari. Quia contingere potest, nihil eos de huius præcepti vi, & auctoritate audiisse: vel si audierint, nil instar brutorum, percepisse: aut si ceperint, alijs negotiis distentos esse potius huius obliga-

tionis oblitos vel tempore, quo addiscere potuerunt, caruisse Doctore, à quo instructerentur. Azor. 10. l. 1. c. 7. q. 2. Sanch. in select. dub. 19. n. 4. & 5. Clauis Regia l. 2. c. 9. n. 13. Filiuc. 17. 22. num. 46.

Quinque tempora annuero, in quibus tenetur homo ex præcepto fidei actus elicere. Quinque tempora, in quibus tenetur homo ex præcepto fidei actus elicere. Primum est, quando fides alicui primum sufficiens proponitur, v. gr. infideli tunc præce. quibus ex pium hoc ad eliciendum credendi actum præcepto obligat. Infantes vero baptizati, ac inter fideles nutriti, cum perueniunt ad rationis usum, actus fidei ac fidei mysteria audiunt necessitatem fidei. agnoscunt, tenentur ex vi præcepti directe ad actus fidei eliciendos: & si eos non eliciant, tenentur peccare nisi per inaduertentiam, vel inuincibilem ignorantiam excusentur. Quia quilibet tenetur assumere medium ad salutem necessarium. Sufficiens autem dicitur fides infideli proposita, ut peccato infidelitatis obnoxius sit, non credendo, quando rationibus, aut miraculis, aut signis vel coniecturis ita proponuntur fidei articuli, ut ratio dicat, fidem nostram esse veram, & ipsius sectam falsitate niti. Valent. 2. 2. d. 1. q. 2. pun. 5. Valq. 1. 2. q. 76. a. 2. d. 1. 5. cap. 5. Tolet. l. 4. c. 2. n. 2. Sanch. lib. 2. Decal. c. 1. n. 3. Malder. 2. 2. q. 2. a. 7. Azor. 10. l. 1. c. 7. q. 6. Laym. l. 2. 10. c. 10. n. 2.

Tempus secundum est, quando homo tenetur, se ad Deum convertere, & gratiam ante amissam recuperare. At præceptum fidei in hoc casu non obligat per se, ac directe, sed per accidens: quatenus scilicet homo tenetur se ad Deum convertere, quod sine spe, & fide agere non potest. Porro qui hoc in casu actum fidei prætermittit, satisfacit dicendo in confessione, se non fuisse ad Deum conuersum, dum conuerti tenetur. Azor. 10. l. 1. c. 7. q. 6. Sanch. l. 2. Decal. c. 1. n. 3.

Tertium tempus est, quando adest periculum incidendi in aliquod peccatum, nisi actus fidei eliciatur. Quia quilibet tenetur medium assumere ad peccata vitanda necessarium. Valent. 2. 2. d. 1. q. 2. pun. 5. Bonac. tom. 2. d. 3. q. 2. pun. 2. n. 1.

Quartum tempus est, quando homo tenetur, fidem exterius confiteri, quod quidem nequit agere absque fidei actu interno. tunc, inquam, ad actum fidei eliciendum obligatur. Quia qui tenetur ad finem, ad media tenetur sine quibus finis subsistere non potest. Quintum denique est in mortis articulo, quatenus tenemur, nos tunc ad Deum convertere per contritionis actum, qui quidem adiunctus fidei, & spei implicitum actum habet. Malder. 2. 2. q. 2. a. 7. Valent. 2. 2. d. 1. q. 2. pun. 5. Sanch. l. 2. Decal. c. 1. n. 3. Diana p. 5. tr. 13. resol. 19.

Ea, quæ confessarius rusticos semel & iterum edocere debet interrogando sunt, in Trinitate esse Patrem & Filium, & Spiritum sanctum, nec esse tres Deos, sed vnum Deum, adhibito signi Crucis exemplo, vel alio Iesum Christum Dominum nostrum esse vere Dei Filium, verum Deum & hominem, eum quidem, qui passus est propter hominum salutem, in sanctissimoque Eucharistiae Sacramento esse. Cetera vero, ut Deum peccata remittere, dare gloriam, omnia creare, Christum ad inferos descendisse, & ascendisse ad superiores, Indignum

Sect. I. De Fide, Receptiores Sententia. 5

deum futurum, &c. facilius scire solent, & inquirunt crasso modo. In articulo autem mortis sufficit rustico proponere tantum credenda necessitate medij, vt Trinitatis, & Incarnationis mysteria, Deum esse rememoratorem supermaternalem, vt vel sic ad eum illa explicare credendi eliciat. Quia eo in statu non est ferè capax commode aliorum, potius enim paruo cum fructu defigatur. Graf. p. 1. l. 2. c. 8. Reginal. l. 2. m. 53; Sanch l. 2. Decal. c. 3. nu. 2. & 3. Filiuc. l. 2. m. 57. & 58.

CAPVT IV.

De externa, ex præcepto affirmativo, Fidei professione.

25
Præceptum
affirmati-
u in dupli-
ci celebrari
g^o.

E fide est, externam fidei confes-
sionem pro aliquo tempore esse in præ-
cepto. Mat. 10. *Qui me confessus fue-
rit &c.* contra quosdam Hæreticos
dicentes, satis esse fidem animo retinere. Pro-
fecto præceptum affirmatiuum hoc in duplici
casu obligat. Primo, quando magnus honor
Deo debitus subtraheretur, non confitendo ex-
terius fidem aut Deus magna afficeretur iniu-
ria. Quia iure nature dicant, non est Deo
subtrahendus honor, nec ei irroganda iniuria.
Secundo, quando aliquum circa proximi
vilitas impediretur, aut illi circa fidem graue
præberetur scandalum. Quia cuiuslibet virtu-
tis actus censetur esse in præcepto, quando ne-
cessarius est ad finem charitatis erga Deum,
vel proximum: in duplici vero casu præfatum
confessio fidei externa necessaria est: Ergo
tunc obligabit. D. Tho. 2. 2. q. 3. a. 2. Reginal. l.
17. n. 20. Toler. l. 4. c. 2. n. 4. Sæu. Fides, n. 4. Fil-
licor. l. 2. n. 62. Sanch. l. 2. Decal. c. 4. n. 2. Azor.
l. 1. lib. 8. cap. 7. q. 7. Valent. 2. 2. d. 1. q. uest. 3.
p. m. 1.

16
Interrogat-
um de sua
fide ab eo,
qui publica
authoritate
fungitur, se-
netur res-
pondere cum
eius p[er]sona.

17

p[ar]te. 1. sum. 2.
Hinc colligo, interrogatum de sua fide ab eo, qui publica authoritate fungitur, teneri ex precepto affirmatio fidei confiteri, etiamsi ex confessione huiusmodi morus imminet. Quia tunc ingens honor ex fidei confessione refunditur. Rogatū vero de fide à priuata p[er]sona, non agere contra præceptum hoc, si taceat vel interrogantem ratione aliqua eludat. Quia nec Deo honor subtrahitur, nec proximi impeditur vitilias, nec causa scandalum excitatur inique, vel sine causa à priuato interrogetur. Non licet tamen siue rogato, siue non rogato, negare se esse Christianum. Quia id esset contra præceptum negatiuum; nisi forte interrogaretur apud eas nationes, vbi nomen Christiāni significat potius nationem aliquam quam Religionem. Tunc enim negans se Christianum non peccat mortaliter contra fidei confessionem, sed erit veniale mendacium.

Azor. 1. 1. 1. 3. c. 1. Bonac. 1. 2. d. 3. q. 2. p[ar]te. 3. m. 4. c. 7. Valent. 1. 2. d. 1. q. 3. p[ar]te. 3. Diana p. 3. r. 1. resol. 49. Tolet. 1. 4. c. 1. m. 4. Filliuc. tr. 2. 2. n. 65. Banes 1. 2. q. 2. d. 4. dub. 1. concl. 3. c. 4. Manu. 1. 1. sum. 1. 1. 9. 3.

17
1727
nu. 10. 1. nm. c. 19. n. 3.
Contra confessionem fidei non agit negās
se Clericum, Sacerdotem vel Religiosum: &
Efcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

per loca hæreticorum transiens licite potest vestes Clericales, vel Religiosas deponere, & incolorem euadere. Quia ad summum illud negare est statum Clericalem, vel Regularem, nõ autem Religionem aut fidem. Rogatus autem ab hæreticis, an Missam audierit, aut celebrauerit, in rigore non peccat contra fidei confessionem, si neget. Quia illa abnegare est tantum negare opus Catholici. Imo & Iudici hæretico ea interroganti sub iurando, respondere licet negatiue, modo debitam in mente restrictionem addat, ita, vt teneatur illi aperire. Filliuc. tr. 2. in 68. & 69. Sanch. l. 2. De cal. c. 4. m. 15. & 11. Azor. to. 1. 8. c. 27. q. 2.

Teneatur vero Catholicus ad fidei confessionem; si aspiciat conculcari imagines vel Christum Dominum, aut fidem contemniti-
modo credat, per huiusmodi confessionem, hec crimina esse impedienda. Præterea tenemur fidem profiteri, quoties infidelis ob nostram confessionem ad fidem inducatur, nec extat aliud medium, quoad eam inducatur. Idem dixerim, quando proximus adest in negantæ fidei periculo, & huic periculo possit per confessionem fidei prospici. Valent. 2. 2. d. 1. q. 3. p. n. 1. dub. 1. Sanch. l. 2. Decal. c. 4. nn. 4. & 5. Filliuc. nr. 22.

Ad professionem fidei tenentur ex decreto Tridentini *ſeſſ. 22. c. 12. & ſeſſ. 25. c. 2.* in primis Episcopis, Archiepiscopis, Primates & Patriarchæ in prima Synodo Provinciali. Secundo proſui de Beneficiis habentibus animarum curam, intra biſeſtre ab adeptæ poſſeſſionis die. Tertio, proſui de Canonicali, vel dignitate in Cathedrali Eccleſia, tenentur fidei poſſeſſionem non ſolum coram Episcopo, vel eius Vicario, ſed etiam corâ Capitulo gerere. Porro hæc poſſeſſionem fidei gerendi obligatio à Pio IV. extenſa eſt ad Prælatos omnium Religionum etiam Militarum intra biſeſtre à die poſſeſſionis ſuæ præſectura. Eundem obligationem ad Paſtores, Magiſtros, Regentes Pius V. extendit, & ad alios cuiuſvis artis, & facultatis poſſeſſores ſive Clericos, ſive laicos, ſive Regulares, etiam ſi priuati in domibus doceant ſeu extraordinariam Cathedralam fuerint aſſecturi: & hoc præceptum obligat ſub mortali, niſi aliter ex conſuetudine ſit receptum. Verum hæc fidei poſſeſſio iuxta receptionem ſententiam debet fieri perſonaliter, ſive per ſe ipſum, tactis ſcripturis. Probabile tamen eſt poſſe fieri per procuratorem, cum nullum verbum ſit in Tridentini decreto ſignificans, per propriam perſonam hanc fidei poſſeſſionem neceſſariò faciendam. Forma poſſeſſionis fidei habetur in Bulla Pij IV. quæ incipit, *Iniunctum nobis* iuncta Concilio Tridentino, æ compendio præilegiolorum Ordinum Mendicantium. Filliuc. *traſſ. 22. numer. 96.* Sanchez *libr. 2. Decal. capit. 5. numer. 7.* Diana *part. 5. traſſ. 4. ſeſſus. 23.*

A 3 CAPVT